

Anyanyelvünkért

Irta BODRITS ISTVAN

A Híd szerkesztőségének és a Testvériség-Egység kiadvállalat kezdeményezésére megalakult a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Tanács.

Amikor megállapítjuk, hogy erről az igen örvendetes és magyar nyelvünk fejlődése és tisztaságának megőrzése szempontjából rendkívül fontoságú eseményről egyetlen vajdasági magyar lap sem emlékezett meg, világos képet kapunk arról, mennyire nem tartjuk fontosnak anyanyelvünk művelését, tisztaságának megőrzését, mennyire nem törődünk azzal, hogy nyelvünk egyre szegényedik, napról-napra romlik, fakul, idegen elemekkel fertőződik.

! S ha valaki megkérdezné tőlünk — sajnos eddig még senki sem kérdezte — miért ilyen szomorú a magyar nyelv helyzete az új Jugoszláviában, az egyenrangú népek közös hazájában, nagyon furcsa feleletet kellene adnunk. Ha őszintén beszélünk, azt kellene mondanunk, hogy a magyar nyelv azért romlik, azért hanyatlik, mert éppen azok nem törődnek vele, éppen azok hagyják ebek harmincadjára jutni, akiknek kötelessége keményen, éberén, minden erejükkel, képességükkel örködni a magyar nyelv tisztasága felett.

Vádolok, tehát nyíltan kimondom: *mi*, jugoszláviai magyar újságírók, írók, lapszerkesztők, tanárok, tanítók vagyunk bűnösök ebben a szerencsére még helyrehozható bűnben. *Mi* nem törődünk a magyar nyelvvel, anyanyelvünkkel, *mi* hagyjuk lerongyolódni, útszélivé zúlni a magyar nép egyik legnagyobb kincsét, a magyar nyelvet.

Vádolok, tehát nem hozok fel védelmünkre semmit. *De nem is lehet védekeznünk*, nem is szabad menteketöznünk. Úgy sem használ a szánom-bánom, hamut is hiába szórunk fejünkre, inkább fogjunk hozzá minél előbb, minél nagyobb erővel, minél több lelkiismerettel, minél fáradhatatlanabb kitartással: védjük meg anyanyelvünket a további romlástól, emeljük fel arra a magaslatra, amelyen volt, adjuk vissza régi fényét, gazdagítsuk, szépítsük, erősítsük, tegyük még ragyogóbbá, dúsabbá — hiszen a miénk.

Minden lehetőségünk megvan, hogy így tegyünk, tehát csak *rajtunk múlik*, megteesszük-e. Nem is olyan nagyon nehéz feladat ez.

A magyar nép távoli — de lélekben közeli rokona — a cseremisiz nép (szándékosan nevezem gúnynevén a nagy Szovjetszövetség egyik kis népét) ennél sokkal többet tett, sokkal nagyobb alkotással bizonyította szabadságát. A régi tankönyvekből ismert finn-ugor rokonok között felsorolt cseremisizokról keveset, inkább semmit sem tudunk. Csak annyit, hogy vannak, éppen csak vannak. Se műveltségük, se írásuk, se iskoláik, se irodalmuk — rossz, szélfúttá sátraikon, néhány sovány jöszágukon, tudatlanságukon, nyomorúságos nomád életükön kívül semmijük sincsen.

Azután egyszer csak hallottunk valami mári népről, egy népről, amelynek ősi szavai hasonlóak, vagy olyanok, mint a magyar népnek az őshazából ma-

gával hozott legősibb szavai. Ennek a népnek azonban — nem úgy, mint a cseremiszeknek — fejlett, számottévó kultúrája, gazdag irodalma, jó sajtója van, egy művelt nép minden vívmányát, eredményét magáénak mondhatja.

Honnan jött, az ismeretlenség homályának milyen mélységéből merült fel a magyar nép új rokona? Miért nem tudtunk róluk eddig? Miért nem kerestünk velük kapcsolatot már a multban? Miért nem nyujtottunk testvéri jobbot kis családunk új tagjának?

Azért, mert a mári nép nem új tagja a finn-ugor nyelvcsaládnak, régi, ősi rokon: *ők a cseremiszek*, akiknek a cári Oroszországban még nevük sem volt, csak csúfnevük. A Szovjetszövetségben nemcsak a nevük támadt fel a semmiből, mindenük: kultúréletük, nyelvük, irodalmuk. A megvetett, lenézett cseremiszekből márik — emberek lettek.¹⁾ Régi, ősi testvér a mári nép, de nem ismertük el, megtagadtuk. A hivatalos magyar kormányzat, amely már az első világháború előtt örömmel, sőt büszkeséggel keresett kapcsolatot a művelt finnekkel, szegény, kellemetlen, szegénylivaló rokonnak tekintette a mári népet. Terhes volt ez a rokonság, semmit sem várhattunk a sátorlakó cseremiszenkiktől. A háború után, a nagy forradalmat követő időszakban még kényelmetlenebbé vált ez a vérségi kapcsolat a magyar kormány számára. Pedig ekkor már nem volt szegény rokon a mári nép, már nem kellett félni attól, hogy alamizsnát, valami kis rokoni támogatást kér tőlünk. Ellenkezőleg: a fajvédő Magyarország urai azért félték a máriktól, fajtájuktól, mert a szegény rokon gazdag lett, nem szorult már ránk, sőt adhatott volna nekünk, a magyar népnek. Nekünk, testvéreink adhatta volna a Nagy Októberi Forradalom vívmányait.

Nem ok nélkül tértem el a tárgytól. Példaként, követendő példaként írtam le a mári nép felemelkedését, mert nekünk is így kell tennünk, nekünk is föl kell emelnünk nyelvünket arra a magaslatra, amelyen volt is. Százszor, ezer-szer könnyebb a mi dolgunk. Nem kell az ábécénél kezdenünk, mint a máriknak, nem a semmiből kell valamit alkotnunk, *rendelkezésünkre áll a magyar nyelv dúis, kimeríthetetlen kincsesháza*, csak hiven kell sáfarkodnunk vele, ki kell selejteznünk belőle a hanyagság, pongyolóság sarával behordott sok ócska kacatot, semmitérő lim-lomot, a hamis értékeket, s új, az itteni, a mi magyar népünk lelkében fogant és nyelvében született kincsekkel, időtálló értékekkel kell gazdagítanunk.

Tegyük meg, mert kötelességünk, *tegyük meg*, mert megtehetjük — mert minden lehetőségünk megvan, hogy *megtegyük*.

#

Sokan vallják, hogy *öszönösen beszélünk, írunk anyanyelvünkön* — így is van. Ha minden mondat, minden szó tudatosná válna bennünk, mielőtt kimondanánk, vagy leírnánk, stílusunk száraz, unalmas lenne, minden beszédből, írásból hiányoznának az egyéniség, az egyéni gondolkodás, az írás jellegzetes zamata, íze. Minden írás, minden mondat egyformán szabatos, nyelvtanilag, stilisztikailag egyaránt pontos, de betegesen szintelen, halálosan unalmas lenne.

Azonban: az ösztön gépiesen működő képesség, határai nagyon is szűkek, ha szokatlan, új környezethez kell alkalmazkodnia, döcögni kezd, nagyokat zökken, felmondja a szolgálatot.

1) A mári szó a márik nyelvén embert jelent.

Az ösztönt tehát *tanulással* kell kiegészítenünk, a jó nyelvérzéknek *tudással kell párosulnia* — éppen azért, hogy segítse az ösztönt ott, ahol az idegen, megváltozott helyzet új, ismeretlen feladatok elé állítja, ahol kétségek merülnek fel.

Nyelvünk a kifejezés eszköze, amelyet milliók és milliók használnak naponta. Érzékeny, finom műszer, minden gondolatot, érzést, hajszálnyi árnyalatot pontosan, leheletnyi finomságokkal fejez ki. Egyesek mégis csak az ösztönre bíznak ennek a rendkívül bonyolult, kifinomult eszköznek a kezelését, úgy vélik, mindenki tud vele bánni, mindenki hivatott arra, hogy csűrje, csavarja, alakítsa, senki sem gondol vele igazán. Ha fogunk fájni, szaladunk az orvoshoz, ha anyanyelvünk beteg — az ösztönre bizzuk. Úgy bánunk vele, mint Csáky szalmájával. Nem törődünk vele, nem ápoljuk, nem óvjuk a széltől is, legtöbbször tudomásul sem vesszük, hogy van, hogy él, hogy a miénk, hogy *nélküle nem lehetünk önmagunk*.

Ebből a nemtörődömségből, ebből a patópáloskodásból ered minden hiba, amit anyanyelvünk tisztasága ellen vétünk. Lebecsüljük azt a veszteséget, amelyet nyelvünk megromlásával okozunk magunknak. Pedig nagy ez a veszteség és ha még mindig nem kiáltunk riadót, még nagyobb lesz; minden nap szegényebbek leszünk, nyelvünk hemzseg az idegen szavaktól, az idegen, magyartalan kifejezésektől, a magyartalanságok egymást érik, lassan elhomályosul egy-egy szavunk jelentése, lassanként eltűnnek nyelvünkéből az ízek, a színek — *eltűnik beszédünkéből, írásunkból a magyar nyelv lelke*.

Sokan semmibe veszik az idegen szavak veszélyét, sőt rettegve félik a »purizmus«, a túlzásba vitt, papánál papább — nálunk nagyon is távoli — rémét. Pedig az *ellenkezőtől kell tartani*, a nyegleség, kényelemszeretet, hanyagság, tudatlanság trójai falován becsempészett idegen szavaktól, amelyeket nemcsak azért nevez idegen szavaknak a magyar nyelv, mert idegenből jönnek, hanem azért is, mert idegenek a magyar nyelv szellemétől.

Hivatlan, nyelvünk egészséges, egy test-vér szervezetébe lopva beosonó, nem kívánatos, idegen elemek ezek, zavarják, szegényítik, elkoptatják a tiszta, a magyar nép ajkán évezredek óta megőrzött nyelvet, fölöslegessé, szintelemné, bénává tesznek ősi, mindig népi-magyar szavakat.

Mert nem a nép nyelvén keletkeznek, *nem a nép ajkán surrannak be nyelvünkbe az idegen szavak*. Mindig az úgynevezett tanult emberek csempészik be az idegen szavak feketeárúját. A magyar nép mindig jól és helyesen — és *magyarul beszélt magyarul*, nemcsak a Bach-korszak németeskedő-finomkodó idején, nemcsak a táblabírák latin-magyarságának korában, hanem akkor is, amikor a szép, ízes, a Halotti Beszédbein még elevenen élő »feleim« szó a későbbi kolostor-nyelvben »barátaimmá«, a szerzetes meg a jóbarát fogalmát egyaránt tartalmazó egy szóvá sorvadtt.

Nem a jóérzékű, sértetlen és romlatlan népnyelvben élő idegen szavak ellen kell küzdenünk, nem a sokszáz éve meghonosodott ozmán-török, ó-bolgár, besenyő, szláv stb. eredetű, de már magyar szavak ellen emelünk szót. Ostobaság lenne még is kísérelni ezt, éppúgy, amint elmebajos, rögeszmés próbálkozás lenne csak azt tekinteni magyarnak, akinek ősei az Urál lejtőin sátoroztak, Levétiában legeltették lovaikat és a Kárpátok hágóin keresztül, Etelközből jöttek a Duna—Tisza közére. Az ellen kell harcolnunk, hogy a már meglévő, jó, egészséges magyar szavak világos értelmét idegen szavakkal kódósítsuk el, azért

szállunk síkra, hogy az új, úgyszólván minden nap születő fogalmakat jó, az értelmet pontosan visszatükröző magyar szóval fejezzük ki.

De nemcsak az idegen szavak jelentenek veszélyt. Alattomosabbak, nehezebben felismerhetők az idegenszerű, a magyar nyelv szellemével nem egyező, sőt ellenkező szófűzések, mondatszerkezetek, amelyek előtt — elsősorban a napisajtó nyelvében — az úgynevezett szószerű, de lényegében szolgai fordítások nyitottak és tárnak ma is kapukat.

Ez az az új helyzet, idegen, szokatlan környezet, amelyben az ösztön nem mindig igazodik el, ahol a gépies, tudattalan érzék nem mindig talál helyes útra.

Már pedig — éppen a dolgok természeténél fogva — ez a nagyobb baj, ez a veszedelmesebb betegség, mert — amíg az idegen szavak csak megfosztják a nyelvet egy-egy kincsétől, csak (!) szegényebbé, fakóvá teszik a nyelvünket — az idegenszemű, magyartalan mondatszerkezetek, kifejezésmódok megrontják, keréketörnek anyanyelvünket, a nyelvérzék alapjait rendítik meg, a nyelv ép szellemét fertőzi meg a magyartalanság.

Kissé későn ébredtünk tudatára, hogy megbetegítettük nyelvünket, túlságosan soká hagytuk védtelenül anyanyelvünk szervezetét, a fertőzés már mélyre hatolt, a betegség már húsunkba marta magát.

De mindannyiunk szerencséjére mégsem riadtunk fel későn.

#

Megalakult a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Tanács, anyanyelvünk már nem gazdátlan, bitang jószág, van, aki vigyázzon rája, aki óvja, aki kigyógyítsa betegségéből. Az eredmény nem lehet kétséges, hiszen nyelvünk erős, gazdag, sok vihart, sok megpróbáltatást kiállt már. De hozzá kell fognunk a gyógyítás-hoz, mert sok a seb anyanyelvünk testén, erős és sokféle a fertőzés.

Minden gyógykezelés első, legegyszerűbb feltétele a baj fölismerése, a betegség mibenlétének megállapítása.

Tárjuk fel mi is a sebeket:

ROSSZUL ESETT KI AZ UDÁRNIK-AVATÁS

Ezt a »magyar« mondatot nem nyomtatásban láttam, a villamosban hallottam. De — sajnos — nem kevésbé »magyaros« mondatokkal találkozunk sajtónkban is.

Egy újságcikkben találkoztam ezzel a szolga-mód fordított mondattal: »könnyen és gyorsan felemeltük az új kádereket.« Ha a »Testnevelés« rovatban olvastam volna erről a teljesítményről, talán nem szisszentem volna fel, de mert tudom, hogy nem súlyemelésről volt szó, minden érzékem ágaskodott ez ellen a magyartalanság ellen. Hasonló »jókát« másutt is találhatunk: »Vigyétek át a tagokra ennek az értekezletnek az eredményeit!« — olvashattuk nemrég. Ennek is testnevelés-szaga van, mert ez az értekezlet sok eredményt hozott, tehát ezeket a jelentős sikereket »átvinni« nem kis erőfeszítést igényelt volna. — A jugoszláv-magyar határincidens egyik részletéről így számolt be a sajtó: »... a holttest öt méter mélységben hevert a határtól befelé.« — Úgy látszik odaát is olvasták ezt a híradást, mert a következő határsértésnél már ásról is gondoskodtak és az újabb holttestet már valóban kiásták a nem tudom én hány méter mélységből. — Vannak akik szeretik bonyolulttá tenni a dolgokat és az egyszerűen kifejezhető mondanivalót alaposan összegabalyítják. Ilyen mondatok

a következők: »... lehetővé vált számukra, hogy már az elején is tevékenyen dolgozhassanak.« (Már kezdetben is tevékenyen dolgozhattak). — »... a kiadásokat öt százalékkal kisebb összegben valószínűsítettük meg.« (Öt százalékkal csökkent a kiadások összege). — »... beszervezzük az apró parasztgazdaságok nagy számát a mezőgazdaság fejlesztésére irányuló munkába.« (... megszervezzük a parasztgazdaságokat, hogy fejleszthessék a mezőgazdaságot). »Figyelmet szenteltek a gazdaság anyagi elősegítésére« (Anyagiilag támogatták a gazdaságok fejlődését). »... elvégezték a gépek javítási munkáit« (... kijavították a gépeket). »... befejezték az aratási munkálatokat.« (... learatták a termést).

A FALAKON KÜLÖNFÉLE SZENTEK KÉPEI LÓGTAK

A szerb nyelvben — okkal, ok nélkül-e — gyakran használják a »razno« szót. A fordítók egy része — akkor is, ha nem fordít, hanem eredeti cikket ír, tehát magyarul fogalmaz — hűségesen odabigyeszti mindentüvé a »razno«-nak nem mindig megfelelő »különféle« szót. Így születhettek meg a *különféle szentek falon függő képei*, így íródott a »különféle csapatokból igen tehetséges ifjak emelkedtek ki.« — így az »... akadt különféle söpredék arra, hogy elárulja hazáját.«

Hasonló betegség, hogy a szerb »prekot« mindenáron a »keresztül« szóval fordítjuk: »... az ügyet a Főbizottságon keresztül intézik el.« (... az ügyet a Főbizottságban intézik el — vagy a Főbizottság segítségével rendezik). Ilyen ez a mondat is: »... alosztályaink munkáján keresztül fel kell rázni a tömegeket közömbösségéből.« (... alosztályaink munkájával kell felrázni a tömeget közömbösségéből.)

Idetartozik a »képezni« szó nyakló nélküli használata is. Ezt már nem lehet a szerb szöveg fordításának nyakába varrni, öreg, megcsontosodott germanizmus ez, de azért még mindig vígan éli világát sajtónkban: »A takarmányfélénél kivételt képez a lucerna.« — »A gyár képezi életünk legfontosabb részét.« — »Ami a tanyán a nagybirtokos tulajdonát képezte, az ma a dolgozóké.« — (Mondani sem kell, hogy mindhárom mondatban felesleges a »képez« szó.

Nehezen kigyomláható, de erősen burjánzó hiba a »való« szó derűborúra »való« használata. Ezt a mondatot olvashattuk a közelmúltban: »... az ország löbbi népével való testvéri közösségben dolgozik.« A »való« nélkül simább és főleg jobb lett volna a mondat. Ugyanígy a következő is: »... asszonyaink megértették az üzemekbe való bekapcsolódás fontosságát.« Magyarul és »való« nélkül így hangzik ez a mondat: megértették, mennyire fontos, hogy munkát vállaljanak az üzemekben. A következő példa: »A rágalmazó anyag földünkre való szórásával példátlan jogsértést követtek el.« — Ez a megállapítást így mondhatjuk helyesen: »Példátlan jogsértést követtek el azzal, hogy országunk területére szórták a rágalmaktól hemzsegő propaganda-anyagot.

AZ ÁLLATI LAKHELY ÉPÜLETE ÉS 350 RUDAS KOTÚ

A megfejtés hét betű: *istálló*. De ne higgye az olvasó, hogy a keresztrejtvény-rovatban olvastunk az állati lakhely épületéről, nem, úgynevezett színes riportban találkoztunk vele. A csodabogaraknak ehhez a fajtájához tartozik ez is: »... a fák közé bozótot telepítenek a kolhózparasztlak.« Ha az amerikai sajtó valamelyik híradásában jelent volna meg ez a mondat, nem csodálkozna rajta az

olvasó, mert tudván tudja, hogy a bozót sűrű gatz, magasra nőtt, elburjánzott dudvát jelent. Világos tehát: a fák közé nem bozótot, hanem bokrokat ültet a szovjet paraszt, hogy sűrűbbé tegye a vetésvédő erdőöveket.

Az alcímben említett 350 *rudas kotút* — az újsághír szerint — egy nap alatt vágták ki. Igen szép teljesítmény, bizonyára rohammunkássá avatták a 350 rudas kotút egy nap alatt kitermelő munkást. Hogy mi az a rudas kotú? A magyar nyelv szótára így határozza meg a kotú fogalmát: kotú = tócsa, pocsolya. Már most, hogyan lehet egy tócsa vagy pocsolya rudas, azt nem sikerült megállapítanom.

A NÉP SZÜKSÉGLETEINEK FEDEZÉSÉRE DOLGOZUNK

Ennek a mondatnak meglehetősen burkolt, leplezett értelme célt fejez ki, arról beszél, hogy munkásaink *azért* dolgoznak, *hogy* fedezzék a nép szükségleteit, a nép szükségleteinek fedezéséért dolgoznak. Semmiesetre sem dolgoznak a nép szükségleteinek fedezésére. Ha egy kissé elmaradnak a munkában, *rádolgoznak* egy keveset, hogy pótolják a mulasztottakat, de még ekkor sem dolgoznak valaminek a fedezésére.

Ugyanebből az emlemből táplálkozik a következő két mondat is: »*A szakszervezetek fokozták a munkát a munkásosztály színvonalának emelésére.*« (A szakszervezetek fokozták tevékenységüket, hogy emelhessek a munkásosztály életszínvonalát.) — »*Megkezdték a brigádok szervezését a Duna—Tisza—Duna csalorna építésére.*« Hová? A válasz csak ez lehet: a Duna—Tisza—Duna csalorna építésére. Pedig hát nem erről van szó, hanem arról, hogy megkezdték a Duna—Tisza—Duna csatornát építő brigádok szervezését.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS ÉS SZÉLESEBB ÉRTELEM

A nyelvszegényítés folyamatának egyik része a magyar nyelvkinck egyes szavainak elsikkasztása. Lépten-nyomon halljuk, hogy *biztosítják* a munkásokat, a szemet, a tűzifát, a vetést, az agitációt, a kenyeret, sőt a lovakat is. Ne értsük félre a dolgokat, nem arról van szó, hogy a Társadalombiztosító Intézetnél biztosítjuk a munkásokat, az Állami Biztosító Intézetnél tűzkár ellen a szemet, a téli fűzelőt, jégverés ellen a vetést, nem tudom én mi ellen a kenyeret és balcsat ellen a lovakat. Nem, amikor biztosításról beszél a vajdasági magyar, tulajdonképpen *elfelejtett jónéhány egészséges, derék magyar szót*: a munkásokat *alkalmazzuk, gondoskodunk* szénről, *beszerezzük* a tűzifát, *idejében elvégezzük* a vetést, *megszervezzük* az agitációt, *biztosítjuk* a dolgozók kenyérellátását (itt kell a biztosítás!), a lovakat pedig *beszerezzük, megvásároljuk* stb.

Ugyanílyen alapon tűnt el sok, színes jelző is nyelvünkéből. Ha valami *nagyról, tágról, kiterjedtről, bőrről, mélyről, terjedelmesről* hallunk, biztosra vehetjük, hogy a felsorolt melléknevek helyett csak egyet használ a jugoszláviai magyar, azt mondja: *széles*.

Széles a szakszervezetek hálózata, szélesebb az értelem, a kapcsolatokat is kiszélesítik, a birtokot is kiszélesítik, a fogalom is szélesebb, pedig minden egyes vonatkozásban más és más jelzőt használ a magyar: a szakszervezetek hálózata *kiterjedt*, az értelem *tágabb*, a kapcsolatokat *kiterjesztik*, vagy *elmélyítik*, a birtokot *fejlesztik* (képzelnék el, ha csak szélesítenék!), a fogalom is *tágabb* és nem szélesebb.

A magyar nép éber érzékkel különbözteti meg a széles és a tág, kiterjedt, nagy stb. fogalmakat. Helyesen mondja, hogy *széles a világ*, mert a világ, a Föld gömbölyű, tehát minden irányban egyforma kiterjedésű. Helyes a széles-körü is, mert a kör kerületének minden pontja egyenlő távolságra van a kör középpontjától, tehát ez esetben sem csak egyirányú kiterjedésről beszél.

A NYELVMŰVELŐ TANÁCS TEVÉKENYSÉGE

Az eddig elmondottak ékesszólón bizonyítják, mennyire szükség van a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Tanácsra és tevékenységére. Látjuk, hogy feltétlenül örködnünk kell nyelvünk tisztasága felett, halaszthatatlanul hozzá kell látunk a munkához.

Örömeinkre szolgálhat, hogy ez a tevékenység már meg is kezdődött. A Nyelvművelő Tanács nemcsak munkatervét készítette el nagy vonalakban, már kézzelfogható, eredményes munkát is végzett. A tanács feladata ugyanis — amellet, hogy mozgalmommá kell erősítenie a magyar nyelv művelését, ápolását, minden magyarlakta helységben, minden magyar iskolában, egyesületben nyelvművelő bizottságot kell szerveznie — anyanyelvünk tisztasága érdekében ki kell gyomlálnia a sajtó nyelvezetéből és a mindennapi beszédből a magyartalanságokat, rossz, hibás kifejezéseket, szavakat. Nagy segítségére van ebben a tevékenységében a lapok szerkesztőségeinek tagjaiból alakult nyelvművelő bizottság, amely a mindennapi, gyors, sokszor kapkodó, lázas munkában születő tévedéseket, hibákat igyekszik kiküszöbölni és máris értékes eredményeket mutathat fel.

A bizottság és a tanács együttes munkájának eredményeképpen már sok nehézséget leküzdöttünk, sok hibát eltüntettünk. Megindultunk azon az úton, amelyen haladnunk kell, s erősen hisszük, hogy jó utat választottunk.

A bizottság és a tanács közlemények formájában juttatja el határozatait az írókhoz, újságírókhoz, szerkesztőségekhez, de mert a jugoszláviai magyar nyelv művelésére hivatott két testület munkája, eredményei *minden magyart érdekelnek*, mivel *ebben a munkában minden magyarnak részt kell vennie* és az eddigi eredményeket fel kell használni a további sikerek érdekében, leközeljünk a nyelvművelő bizottság és a tanács által megállapított és javasolt szavakat, kifejezéseket, magyarázatokat.

ÚJ SZAVAK, ÚJ KIFEJEZÉSEK, ÚJ FOGALMAK MEGNEVEZÉSE

A szerkesztőségek tagjaiból alakult nyelvművelő bizottság és a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Tanács a következő szómagyarázatokat, kifejezéseket fogadta el és javasolja:

administrativ = ügyviteli, közigazgatási, hivatalos, adminisztratív;

administrativno rukovodstvo²⁾ = ügyviteli vezetőség

administrativno-operativno rukovodstvo (AOR) = ügyvezető és irányító vezetőség

• (operativno rukovodstvo = irányító vezetőség)

agrarni fond = agráralap

²⁾ A legtöbb idegen szót szerb helyesírással írjuk. Azért, mert szerb szavakhoz kapcsolva fordulnak elő, s mert — sokszor — a nemzetközi értelmezéstől eltérő, új értelemben használják őket.

- agrotehnika = termelési technika
 aktiv = tevékeny, cselekvő, életképes
 aktivizál = tevékenységre serkent, tevékenyvé tesz
 akumulacija = felhalmozás, akkumuláció
 bacati ljagu = mocskolni, ócsárolni (színes írásokban: kigyót-békát kiáltani valakire)
 birokrata = bürokratikus, irodaszellemű (színes írásban: aktaszagú, hivatalszagú)
 čitalačka grupa = olvasócsoport
 diletantska grupa = műkedvelő együttes
 festival = ünnepi játék
 folklorna grupa = népművészeti csoport
 fond namirnica = élelmiszer-alap
 fluktuacija radne snage = a munkaerő hullámzása, a munkahely gyakori változtatása
 ideološko-politički rad = világnézeti és politikai nevelőmunka
 industrija = gyáripár
 i slično = stb. (nem hasonlók!)
 kampaň = idény, hajsza, hadjárat, idényharc, idénymunka
 kapacitet = képesség (teljesítőképesség, befogadóképesség, teherbíró képesség),
 s csak a végső esetben kapacitás
 kategorija = csoport, osztály
 kategorizacija = csoportosítás, osztályozás
 kategorizál = csoportokra oszt, osztályoz
 kovačnica = kohó (csak átvitt értelemben! Pl.: kovačnica novih ljudi = új emberek kohója)
 kružok = önképző csoport
 kuluk = robot
 nacionalna privreda = nemzetgazdaság
 narodna privreda = népgazdaság
 nepravilan = helytelen, szabálytalan
 nije operativan = nem végrehajthatóképes
 objekat = építmény, objektum
 objektivno = tárgyi, tárgyilagos, indokolt
 očigledna agitacija = szemléltető agitáció
 odnos prema radu = a munka iránti magatartás, a munka iránt tanúsított magatartás
 opštedržavna imovina = állami közvagyon
 operativno rukovodstvo = irányító vezetőség
 osnovni fond = törzsalap
 pravilan = helyes, szabályos
 poljoprivredno dobro = birtok
 pozicija = állás, helyzet
 prelo = fonó
 preraste u = belenő, fejlődik, átdomul
 privreda = közgazdaság
 produktivnost rada = a munka termelékenységése
 radni odnos = munkaviszony (odnos prema radu = a munka iránti magatartás, a munka iránt tanúsított magatartás!)
 rad sa masama = foglalkozás a tömegekkel

rekonstrukcija = átformálás, átalakítás újjáalakítás
 seljačka radna zadruga = termelő parasztszövetkezet
 semenski fond = vetőmag-alap
 sirovinska baza = nyersanyag-bázis
 složen = bonyolult, sokrétű, szövevényes
 socijalističko ognjište = szocialista tűzhely
 socijalističko žarište = szocialista gyújtópont
 stimuliranje = ösztönzés, buzdítás, serkentés
 subjektivno = egyéni, személyes, személyi, egyéni érdekeket követő, nem tárgyilagossá, elfogult, indokolatlan
 tehnički rukovodilac preduzeća = a vállalat műszaki vezetője
 travopoljni plodored = fűszakaszos vetésforgó
 učenik u privredi = gazdasági tanuló (ha pontosabban, szakma szerint kívánjuk megnevezni: ipari vagy kereskedelmi tanuló)
 ugledna pravila = alapszabály-minta
 zanatstvo = kisipar
 zaostavština = csökevény
 zemljoradnička zadruga = földműves-szövetkezet

#

Ezek a szavak, ezek a kifejezések a Vajdasági Magyar Nyelvművelő Tanács első ülésének eredményei. Ha mérlegre tennénk ezt az eredményt, s a mérleg másik serpenyőjébe a hibákat, mulasztásokat vetnénk, nagyon keveset nyomna eddigi sikerünk. De még nem jött el a mérlegelés, a számadás ideje, csak most kezdünk munkához, éppen csak hogy kézbe vettük a szerszámot. Ha majd minden emberünk minden erejével látunk hozzá nagy feladatunk megoldásához, ha kitartóan, jól dolgozunk, — hisszük — hamarosan egyensúlyba hozzuk a mérleget és — reméljük — egyszer majd az eredmények, a sikerek lesznek súlyosabbak, s a hibák tűnnek el nyelvünkéből.